

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kulturnämnden

Datum:
2023-11-29

Diarienummer:
KTN-2023-00792

Handläggare:
Ella Tuononen

Samrådsyttrande över detaljplan för Kvarteret Stave

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** till plan- och byggnadsnämnden avge upprättat samrådsyttrande avseende detaljplan för Kvarteret Stave.

Ärendet

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för Kvarteret Stave i samrådsskede 10 november–22 december 2023.

Detaljplanen syftar till att skapa förutsättningar för ett nytt Flogsta centrum genom att möjliggöra bostäder och centrumfunktioner.

Beredning

Ärendet har beretts av avdelningen Konst och kulturarv inom kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Planområdet ligger i stadsdelen Flogsta, cirka tre kilometer från centrum. Inom planområdet finns en matbutik med parkering, en återvinningsstation och en förskola. I norr ligger Flogstavägen och väg 55. I söder angränsar planområdet till Flogstaparken och Flogsta höghus.

Detaljplanens syfte är att skapa förutsättningar för ett nytt Flogsta centrum genom att möjliggöra för cirka 250 bostäder och flertalet verksamhetslokaler. Fastighetsägarens avsikt är att upplåta cirka hälften av bostäderna som studentlägenheter. Infrastrukturen för gång-, cykel- och kollektivtrafik ska förbättras inom planområdet.

Detaljplanen syftar även till att skapa en planreserv för utökad markanvändning för förskolan i området.

Bebyggelse och gestaltning i planförslaget

Planförslaget möjliggör uppförandet av två kvartersbildningar bestående av två u-formade huskroppar med innergårdar som vetter mot höghusen i söder. Byggnaderna föreslås variera i höjd. Mellan kvarteren möjliggörs en torgyta. Verksamhetslokaler planeras främst till bottenvåningarna mot torget. Ambitionen är att torget ska bli ett nytt stråk i Flogsta som binder ihop höghusområdet med centrum.

De planerade huskropparna ska utformas med hänsyn till höghusen på Sernanders väg som förblir det dominerande inslaget i området. Siktlinjerna mot höghusen från väg 55 i norr värnas då tillkommande bebyggelse befinner sig lägre i terrängen och begränsas i höjd. Utformningen av området syftar till att signalera centrum och stadsmiljö.

Kulturarv i anslutning till planområdet

Flogsta byggdes framför allt ut under 1970-talet med en variation av radhus, parhus, kedjehus samt höghus. Merparten av bebyggelsen från perioden utgörs av studentbostäder. Utbyggnaden av Flogsta sammanföll med det bostadspolitiska miljonprogrammet och präglas av bebyggelse från sent 1960- och 70-tal. Stadsdelen har en tydlig prägel som studentområde och är en bebyggelsemiljö som präglat många studenters liv. Området är av betydelse för Uppsalas identitet som universitetsstad.

Höghusen på Sernanders väg är en viktig del av stadsdelens kulturarv. De stod färdiga 1972. Byggnaderna är ett dominerande inslag i stadsbilden i västra Uppsala och utgör exempel på miljonprogrammets rationella och storskaliga stadsplanering. Huskropparna är placerade i en terräng som präglas av stora höjdskillnader och uppvuxna tallar. På Sernanders väg finns totalt 16 stora lamellhus om sju våningar. Taken på höghusen utmärker sig särskilt. De är utformade med en indragen våning som täcks av ett utsträckt tak i varierande färger. Över tid har dock markeringar av våningsplan på fasader slätats ut och kulörer på tak och mittparti av byggnaderna har bytts ut. Den typiska 1970-tals karaktären bedöms delvis ha gått förlorad (Erikson & Ehlin 2006, *Uppsala – en växande stad: bebyggelse 1951–1979*. Upplandsmuseet).

Inom planområdet finns offentlig konst på två platser utomhus. På Flogsta förskola finns en konstnärlig gestaltning av Katarina Persson som knyter an till platsens äldre historia som före detta havsbotten. Gestaltningen består av två delar. På förskolans gård finns verket *Sköldpaddor* som består av fem skulpturer i lera i form av sköldpaddor samt en stenläggning. Vid entréerna till förskolan finns fem tavlor med kakelreliefer som föreställer olika havsdjur.

I gång- och cykeltunneln under Flogstavägen finns konstverket *Naturens krafter* av Anton Wiraëus. Konstverket utgörs av en muralmålning på tunnelns tak, väggar samt på väggarna som sträcker sig utanför tunneln. Inuti tunneln finns även kakelplattor och skärmar av rostfritt stål. Konstverket speglar sin närmiljö, historia och natur.

Kulturarv i planförslaget

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att Flogsta höghus med sin omkringliggande miljö av uppvuxna tallar är det främsta kulturmiljövärdet i närområdet. Planförslaget är utformat med hänsyn till detta. Viktiga siktlinjer mot höghusen värnas genom att planerad bebyggelse placeras lägre i terrängen. Den planerade utbyggnaden innebär

att en ny bebyggelse typ introduceras i området där den vanligaste bebyggelse typen är lamellhus och radhus. Ett genomförande av detaljplanen innebär att den befintliga byggnaden som idag inrymmer en matvarubutik kommer rivas. I planhandlingarna bedöms den inte ha något kulturmiljövärde.

Offentlig konst

Inom planområdet finns offentlig konst på förskolan och i gång- och cykeltunneln under Flogstavägen. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen ser att det på sikt kan bli aktuellt med nya konst satsningar på allmän platsmark inom planområdet. För den aktuella detaljplanen finns det förutsättningar för samverkan med fastighetsägare och byggaktörer kring eventuell konst på kvartersmark. Ny konst kan bli aktuell på förskolan i samband med utbyggnad.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningens bedömning

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen bedömer att detaljplanen vid ett genomförande har potential att bli en positiv utveckling av området där centrumfunktionen stärks.

Planområdet ligger i anslutning till en miljö som har stora värden ur ett kulturarvsperspektiv, Flogsta höghus. Området är ett tidstypiskt exempel på bebyggelse från 1970-talet, även om höghusens 1970-talskaraktär delvis gått förlorad över tid. Kvarvarande värden är viktiga att värna. Som studentområde är platsen viktig för Uppsalas identitet som studentstad. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen är positiv till att den planerade bebyggelsen föreslås utformas med hänsyn till höghusens kulturmiljö och att viktiga siktlinjer värnas. I sammanhanget vill kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen lyfta behovet av kunskapsunderlag för det moderna samhällets kulturarv. Utan underlag riskerar värdefulla kulturmiljöer att förbises i planeringen. Förvaltningen ser ett stort behov av detta i samband med att staden växer.

Förvaltningen vill betona arbetet med gestaltad livsmiljö i detaljplanen och önskar att det i planhandlingarna tydliggörs hur gestaltningen av den planerade bebyggelsen förhåller sig till kraven som ställs i Uppsala kommuns arkitekturpolicy. Stadsdelen har och kommer även fortsatt vara en hembygd för ett stort antal studenter som bor på platsen under en kortare tid. Studentmiljöerna är viktiga under en period i livet då man formas som vuxen person genom utbildning, nya nätverk och sociala relationer. Väl gestaltade miljöer med konstnärliga inslag visar omsorg och bidrar till ökad livskvalitet för de som bor och vistas i området.

Befintlig offentlig konst inom föreliggande detaljplaneområde kan i olika grad komma att beröras vid ett genomförande av detaljplanen. Konstverken skyddas enligt lag (1960:729) om upphovsrätt till konstnärliga och litterära verk, 1 kap. 3 §. Det innebär att fastighetsägare har en skyldighet att inte ändra konstverken på ett sådant sätt att upphovsmannens konstnärliga anseende kränkes. Konstverken får inte förvanskas.

Konstverken inom planområdet ägs av kulturnämnden. De anknyter till Flogstas närmiljö, historia och natur och utgör viktiga delar av samhällets moderna kulturarv. Utgångspunkten bör vara att konstverken bevaras i sin helhet. Eventuella förändringar måste göras i samråd med konstnären. Förändringar behöver även samråd med kultur, idrotts- och fritidsförvaltningens enhet för offentlig konst som ansvarar för kommunens offentliga konstsamling.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 29 november 2023
- Bilaga, Förslag till samrådsyttrande över detaljplan för kvarteret Stave
- Planhandlingar finns att hämta på: [Kvarteret Stave - Uppsala kommun](#)

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Sten Bernhardsson
Förvaltningsdirektör

Samrådsyttrande över detaljplan för Kvarteret Stave

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för Kvarteret Stave i samrådsskede 10 november–22 december 2023.

Kulturnämnden bedömer att detaljplanen vid ett genomförande har potential att bli en positiv utveckling av området där centrumfunktionen stärks.

Planområdet ligger i anslutning till en miljö som har stora värden ur ett kulturarvsperspektiv, Flogsta höghus. Området är ett tidstypiskt exempel på bebyggelse från 1970-talet, även om höghusens 1970-talskaraktär delvis gått förlorad över tid. Kvarvarande värden är viktiga att värna. Som studentområde är platsen viktig för Uppsalas identitet som studentstad. Kulturnämnden är positiv till att den planerade bebyggelsen föreslås utformas med hänsyn till höghusens kulturmiljö och att viktiga siktlinjer värnas. I sammanhanget vill kulturnämnden lyfta behovet av kunskapsunderlag för det moderna samhällets kulturarv. Utan underlag riskerar värdefulla kulturmiljöer att förbises i planeringen. Förvaltningen ser ett stort behov av detta i samband med att staden växer.

Kulturnämnden vill betona arbetet med gestaltad livsmiljö i detaljplanen och önskar att det i planhandlingarna tydliggörs hur gestaltningen av den planerade bebyggelsen förhåller sig till kraven som ställs i Uppsala kommuns arkitekturpolicy. Stadsdelen har och kommer även fortsatt vara en hembygd för ett stort antal studenter som bor på platsen under en kortare tid. Studentmiljöerna är viktiga under en period i livet då man formas som vuxen person genom utbildning, nya nätverk och sociala relationer. Väl gestaltade miljöer med konstnärliga inslag visar omsorg och bidrar till ökad livskvalitet för de som bor och vistas i området.

Inom planområdet finns offentlig konst på två platser utomhus. På Flogsta förskola finns en konstnärlig gestaltning av Katarina Persson som knyter an till platsens äldre historia som före detta havsbotten. Gestaltningen består av två delar. På förskolans gård finns verket *Sköldpaddor* som består av fem skulpturer i lera i form av sköldpaddor samt en stenläggning. Vid entréerna till förskolan finns fem tavlor med kakelreliefer som föreställer olika havsdjur.

I gång- och cykeltunneln under Flogstavägen finns konstverket *Naturens krafter* av Anton Wiraeus. Konstverket utgörs av en muralmålning på tunnelns tak, väggar samt på väggarna som sträcker sig utanför tunneln. Inuti tunneln finns även kakelplattor och skärmar av rostfritt stål. Konstverket speglar sin närmiljö, historia och natur.

Befintlig offentlig konst inom föreliggande detaljplaneområde kan i olika grad komma att beröras vid ett genomförande av detaljplanen. Konstverken skyddas enligt lag (1960:729) om upphovsrätt till konstnärliga och litterära verk, 1 kap. 3 §. Det innebär att fastighetsägare har en skyldighet att inte ändra konstverken på ett sådant sätt att upphovsmannens konstnärliga anseende kränkes. Konstverken får inte förvanskas.

Konstverken inom planområdet ägs av kulturnämnden. De anknyter till Flogstas närmiljö, historia och natur och utgör viktiga delar av samhällets moderna kulturmiljöer. Utgångspunkten bör vara att konstverken bevaras i sin helhet. Eventuella förändringar måste göras i samråd med konstnären och med enheten för offentlig konst inom kultur, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Kulturnämnden ser att det på sikt kan bli aktuellt med nya konstsatningar på allmän platsmark inom planområdet. För den aktuella detaljplanen finns det förutsättningar för samverkan med fastighetsägare och byggaktörer kring eventuell konst på kvartersmark. Ny konst kan bli aktuell på förskolan i samband med utbyggnad.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson
Ordförande

Klara Eklund
Nämndsekreterare